

Mary Harron *American Psycho* (2000)

Rollista: [Christian Bale](#): Patrick Bateman, [Willem Dafoe](#): Donald Kimball, [Jared Leto](#): Paul Allen, [Josh Lucas](#): Craig McDermott, [Samantha Mathis](#): Courtney Rawlinson, [Matt Ross \(I\)](#): Luis Carruthers, [William Sage](#): David Van Patten, [Chloë Sevigny](#): Jean, [Cara Seymour](#): Christie [Justin Theroux](#): Timothy Bryce, [Guinevere Turner](#): Elizabeth, [Reese Witherspoon](#): Evelyn Williams, [Stephen Bogaert](#): Harold Carnes, [Monika Meier](#): Daisy, [Reg E. Cathey](#): Homeless man.

Denna film bygger på boken *American Psycho* skriven av Bret Easton Ellis. Boken, som handlar om en finansmans sjukliga lust att döda, väckte stor uppståndelse när den kom på nittiotalet. Den sades vara kvinnofientlig och onödigt brutal. Regissören Mary Harron fick erbjudandet att göra filmen och hon har förflyttat tonvikten från det explicita våldet till att fokusera mer på männen och deras attityd mot kvinnor. Detta visar sig bl.a. i den svart humoristiska ton som går som en röd tråd genom filmen, där männen blir föremål för kritik.

Anslag

Redan under förtexterna får tittaren en vink om filmens karaktär och inriktning. Vi får se röda droppar, till synes blod, som faller ned på en bordsduk. Några sekunder senare inser vi att blodet är sås som serveras till en rätt. Känslan dröjer dock kvar eftersom köttet i rätten hackas upp på ett "giljotinmässigt" sätt av en förskärare. Det får oss att känna ett obehag trots att scenen egentligen inte är våldsam. Scenens natur visar dock att det som komma skall inte blir speciellt trevligt, särskilt om man betänker titeln i samband med detta. Vi får också en första antydning om filmens illusoriska karaktär. Vad är verklighet och vad är inbillning?

Presentation

Huvudpersonen Patrick Bateman ges en ingående presentation. Tittaren får se hans perfektionistiskt skötta lägenhet. Inte ett dammkorn så långt ögat når. Sterila, glest möblerade ytor, oftast vitmalade, köksutrustning, kylskåp i stål och aluminium. Lägenheten går väl ihop med hans perfekta kroppsliga yta som han underhåller med ihållande och frekvent fysisk träning och allehanda krämer, insmörjningslotions, ansiktsmasker och rakvatten med lite eller ingen alkohol (eftersom det torkar ur

huden). Han uppfattas som en maskin utan en tydlig personlighet "There is no real me". Allt kretsar kring att hålla skenet uppe med märkeskläder och det ovanstående.

De övriga huvudpersonerna presenteras på restaurangen "Espace" där man får följa Patricks tankar om personerna vid bordet. Han avslöjar att han har ett förhållande med Courtney som är tillsammans med en arbetskamrat till honom (Luis) vilken han föraktar. Man får också veta att Patrick har en flickvän (Evelyn) som han inte finner speciellt intressant. Han anser att han bara känner en intressant person och det är Timothy Bryce som jobbar på Pierce & Pierce med Patrick. Personerna runt bordet är alla välklädda och ger ett ytligt, nyrikt intryck. Miljön, glittrigt 80-tals yuppieställe, bidrar även till detta.

Fördjupning

Patrick tar kontakt med en kvinna vid en bankomat sent på kvällen, de går sida vid sida en stund och sen bryts scenen utan att man får se vad, om något, som händer men Patricks klanderfria fasad börjar krackelera när vi får möta honom dagen efter på en tvätterierättning. Han är inbegripen i en het diskussion om ett par fläckiga lakan som föreståndarna ej lyckats tvätta rena. Patrick menar att fläckarna kommer från tranbärsjuice men med hjälp av föreståndarnas blickar och färgen på fläcken inser tittaren att något betydligt värre har hänt än ett omkullkastat juiceglas. Intrigen tättnar.

Konfliktupptrappning

Patricks nattliga vrede och ångest verkar öka och han börjar känna mordiskhet gentemot sina arbetskamrater. En uppåtgående stjärna på jobbet, Paul Allen, är för Patrick förtretligt framgångsrik och när det visar sig att hans visitkort är elegantare än det kort som Patrick just fått från tryckeriet är förödmjukelsen ett faktum. Han bjuder ut Paul Allen på en folktom restaurang och låtsas vara en annan anställd (Marcus Halberstram) som Patrick ideligen förväxlas med av Paul. Några drinkar senare bjuder Patrick med Paul till sin lägenhet och mördar honom brutalt med en yxa. Tidigare har han mördat personer utanför hans bekantskapskrets men när han nu mördar människor han känner ökar risken för upptäckt och snaran börjar dras åt omkring honom.

Point of no return (vändpunkten)

Ursinnet växer inom Patrick och vid ett nattligt bankomatbesök försöker han pressa in en katt i bankomatspringan vilket en äldre dam ser som då blir skjuten av Patrick. Detta ser i sin tur en polis som startar förföljandet av Patrick. Denna polis följs av andra och Patrick jagas genom New Yorks gator av flera polisbilar. Han lyckas dock spränga polisbilarna med några pistolskott vilket han är synbart förvånad över. Han gömmer sig på sitt kontor och lämnar en lång bekännelse över alla brott på sin

advokats telefonsvarare. Han meddelar att han kommer att söka upp advokaten på "Harry's " (en bar) följande dag.

Konfliktförlösning

Skärrad och på gränsen till nervsammanbrott beger Patrick sig till restaurangen och han lyckas samla sig något innan han stiger in. Där träffar han sina arbetsbekanta och sitter ned och kallpratar med dem ett tag. Efter en stund ser han sin advokat och går fram till honom. Advokaten misstar sig och tror att Patrick är en person som heter Davies. Advokaten berömmar "Davies" för det goda skämtet med bekännelsen (som han tror Davies gjorde) Patrick blir indignerad och uppretad. Han försöker desperat få fram att han är Patrick och att det var han som lämnade meddelandet. Han är den som bl.a. mördade Paul Allen "I killed him and I liked it, I don't think I can make it any clearer". Advokaten ser klenroget på Patrick och säger att det är omöjligt eftersom han åt middag med Paul Allen vid två tillfällen för tio dagar sedan. Patrick ser först fortsatt upprörd ut men ansiktsuttrycket övergår sedan till att vara oförstående och till sist ser man att insikten om vad som hänt sköljer över honom. Han ser avslappnad ut och senare som svar på en fråga från en bekant om vad han anser om ett ovidkommande ämne ser han glatt ointresserad ut och svarar "I'm just a happy camper". Tittaren börjar förstå att konflikten är löst och att han är lättad. Patrick förstår att händelserna endast ägt rum i hans fantasi.

Genom filmen finns små ledtrådar som ger vid handen att våldsdåden ej sker på riktigt. Redan inledningen avslöjar på sätt och vis filmens illusoriska karaktär. Det vi först tror är blod är jordgubbssås, kontrasten mellan illusion och verklighet är filmens kärnpunkt. En scen där Patrick springer med en motorsåg genom en lägenhetskorrridor utan att väcka grannarnas uppmärksamhet och scenen där han spränger tre polisbilar med en pistol talar också för att det är i fantasin han utfört brotten. Ännu en scen som indikerar detta är scenen där Patrick återvänder till Paul Allens lägenhet där han har lämnat en ansemlig mängd lik. När han går in i lägenheten är den nyrenoverad och en mäklare finns där. Om så många mord verkligen skulle ägt rum där antar jag att lägenheten skulle vara avspärrad av polisen medan utredningen pågår.

Avtoning

Även om huvudkonflikten är löst kvarstår Patricks känslor av vrede och frustration. Han har svårt att skilja mellan fantasi och verklighet (precis som tittaren) och vi får höra hans tankar när hans blick sveper över restaurangen i slutscenen. Han känner en ihållande smärta som han ej kan förlösa. Han önskar inte en bättre värld åt någon och han vill att alla ska känna den smärta han själv känner. Hans sadistiska läggning är oförändrad och kräver sin tribut i form av sjuka handlingar vare sig det sker i fantasin eller verkligheten nästa gång.